vooral aan den anderen kant van de linie, geen kracht had. Was er later in de verhouding tusschen ons en Spanje, tijdens het Twaalfjarig Bestand, eigenlijk niet vrijwel iets dergelijks?

En nu de Engelschen. Het huwelijk van Maria de Bloedige met Filips II had het Engelsche volk in zijn groote meerderheid fel anti-Spaansch gemaakt. Spanje werd steeds meer de groote vijand van hun populaire koningin Elizabeth en van het Protestantisme. Was het wonder, dat, toen lust naar avontuur en de zucht naar koloniale expansie de ondernemende zonen van het eilandenrijk de zeeën, de oceanen opdreef, en ze de nieuwe wereld, door de verbeelding nóg rijker en wonderbaarlijker gemaakt dan de werkelijkheid te zien gaf — was daar ook niet „El Dorado", het goudland? — in handen vonden van den vijand van hun koningin en van hun godsdienst, ze, gegeven de heerschende mentaliteit ten opzichte van de betrekkelijke wetteloosheid der zeeën, hun roof- en plundertochten in de Spaansch-Amerikaansche zeeën, ook toen hun vorstin in Europa uiterlijk nog in vrede met Spanje leefde, toch konden beschouwen als een min of meer wettigen strijd voor hun volk en geloof, een onderdeel van de worsteling tusschen Reformatie en Contra-Reformatie?

Want zoo voelden sommigen dier wonderbaarlijke piraten, met een vreemde mengeling van ruwheid en vroomheid, van gewetenloos Macchiavellisme en allesdurvende ridderlijke koenheid — waardige dienaren van zulk een koningin — het toch werkelijk. Zij hebben punten van overeenkomst met Watergeuzen van het type Blois van Treslong, die omstreeks dienzelfden tijd op de nauwe zeeën rondzwierven met kaperbrieven van Willem van Oranje, die zich souverein vorst wist in oorlog met Alva, den dienaar van dien „Koning van Hispaniën", dien hij, Willem, intusschen „altijd had geëerd". We weten, dat Elizabeths havens meestal voor onze Geuzen open stonden.

De Engelsche avonturiers zwermden verder uit — straks trouwens gevolgd door de Hollanders — met nevenplannen van koloniale expansie, van de stichting van een imperium over de zee. En de wettigheid hunner tochten kreeg in hun oogen te vaster grond, door wat Hawkins en Drake wedervoer in 1567.

Maar hierover een volgenden keer.

J. VELDKAMP.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Roomsche Kerk en de Missie.

I.

Wij zijn in onzen tijd getuige van een geweldige worsteling om de wereld. Op verschillende fronten wordt deze kamp gevoerd.

In het geheel van dien strijd neemt de Zending een groot aandeel. Te weinig wordt dat vaak gezien. Toch is het de Zending die op de voorposten staat en daar het offensief opent. Zij is het, die in de door het verkeer al maar kleiner wordende wereld, optreedt tegen de heidensche religies, tegen de belijdenis van den Islam, tegen de godloozenbeweging met de pretentie, dat zij alleen brengt het heil „alle den volke".

De strijd zal zich op dit front al meer gaan toespitsen. Wie de moeilijkheden kent, waarmede de Zending vandaag daarginds te worstelen heeft, zal dit direct toestemmen.

De Protestantsche Zending beseft dit zeer goed en zij spant al haar krachten in. Maar nog te weinig wordt de ernst van den toestand, van wat hier op het spel staat, verstaan door de Kerken, die in heel de Protestantsche wereld de Zending moesten steunen. Dat is haar zwakheid, die haar schuld is.

Wij willen hier de Geref. Kerken ook in betrekken. Zeker, dankbaar mag geconstateerd worden, dat de gehoorzaamheid aan het schriftuurlijk beginsel der „kerkelijke Zending" op wonderlijke wijze door God gezegend is. Het feit alleen al, dat door enkele zendende kerken de arbeid nog kon worden uitgebreid juist in den tijd, waarin bijna 'alle Zendingsvereenigingen hun werk moesten inkrimpen, spreekt voor zichzelf.

Maar al is dan door de Gereformeerde Kerken het ideaal der kerkelijke Zending ook zoo goed mogelijk verwezenlijkt (al zou op punten de uitwerking van 't beginsel wel verbeterd kunnen worden), wij zullen toch niet meenen, dat we er daarmee zijn. Want in allen ernst moet de vraag worden gedaan, of dan werkelijk de Zending leeft voor het bewustzijn der Gereformeerde belijders. Wéét een ieder van ons zichzelf erbij betrokken zóó, dat hij bewust zich weet een mede-arbeider in de geweldige taak, die Christus Zijn Kerk heeft opgedragen.

Dan eerst toch kan er van echte kerkelijke Zending gesproken worden, als zij gedragen wordt door alle kerken, door alle „kerkmenschen" hoofd voor hoofd.

Dat heeft Rome gezien. Daar is men er de laatste jaren op uit om heel de kerk mobiel te maken en alle krachten daarin voor de Missie.

In zijn bekende encycliek: „Rerum ecclesiae", uitgegeven 28 Febr. 1926, heeft de thans nog levende Paus Pius XI iederen Roomsche de Missie na aan 't hart gelegd. Zoo sterk heeft sindsdien de persoon van den Paus stimuleerend gewerkt, dat men hem den eeretitel gegeven heeft: de Missie-Paus. Dit stempelt heel zijn pauselijke regeering. De laatste tien jaar kan men rustig spreken van een grootsche opleving in de Roomsche Missie.

Daarvoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Afgezien van de persoonlijke voorliefde van den Paus, heeft stellig meegewerkt de situatie onder de niet-christelijke volkeren, die door de aanraking met de westersche cultuur in groote beroering verkeeren. De groote ontreddering die in deze wereld te zien is, moet wel een prachtige aanleiding zijn om in de daar heerschende verwarring de vaste orde der Roomsche Kerk te brengen.

Daarnaast, al wordt dat natuurlijk niet openlijk toegegeven, spelen een groote rol de verliezen, die Rome de laatste jaren in Europa en daarbuiten geleden heeft.

In Spanje is de massa zoozeer aan de macht van Rome ontgroeid, dat de felste verbittering in den burgeroorlog zich tegen haar kon richten en haar treffen. In Duitschland heeft het nationaalsocialisme op vele terreinen de macht van Rome beknot. De tegenstelling tusschen Staat en Kerk lijkt bijkans niet te overbruggen. Ook de moeilijkheden in Mexico zijn nog lang niet opgelost. De Mexicaansche regeering schijnt de nationale kerk, die zich separeerde van Rome, sterk te begunstigen. In elk geval is aan de heerschende positie der Roomsche Kerk daar gevoelig afbreuk gedaan.

Zoo wordt Rome op vele plaatsen in de verdediging gedrongen. Dit nu is voor haar onduldbaar. Haar machtspositie eischt, dat ze over heel de wereld haar steunpunten vindt. Daarom moet, wat h i e r verloren ging, g i n d s veroverd worden.

De aanval, die Rome na 1926 heeft ingezet, is zeker een van die wereldbewegingen, die onze aandacht vragen, omdat wij zelf op onze Zendingsterreinen direct ermee te maken hebben.

Wat dan het meest opvalt bij de Missie is de werkelijk grootsche strategie, die in forsche lijnen het wereldaanvalsplan heeft opgezet en uitwerkt met alle ter beschikking staande middelen. Vanuit het eene centrum, „de Congregatio de propaganda Fide", kortweg de Propaganda genoemd, wordt heel het werk beheerscht. Vanuit Rome loopen de draden over heel de wereld. Vandaar gaan de wachtwoorden uit, die het werk richting geven.

De campagne is ingezet met een actie om de Roomsche Kerk in haar geheel voor het Missiewerk te interesseeren. Ze hadden het goed gezien. Zal toch het werk op het terrein kunnen slagen, dan moet de „home-base", de organisatie die achter het werk staat, steeds meer volmaakt worden.

Het resultaat van deze actie was een stijging der Missie-inkomsten tot een gezamenlijk bedrag van 66.383.863 Lire in 1929. Natuurlijk heeft de crisis hier ook een daling doen intreden, maar door intensieve propaganda is deze allang weer tot staan gebracht en reeds in 1934 bewogen de inkomsten zich in stijgende lijn.

In enkele landen uit het enthusiasme voor de Missie zich op verschillende wijzen. Ons land bekleedt in de Missie een eenige plaats. Naar verhouding levert de Roomsche Kerk hier 't grootste contingent missionarissen. Op 600 Roomschen telt men in ons land één missionaris.

In Duitschland is de Missions-Verkehr-Arbeitgemeinschaft een centrum van Missie-actie. Deze stichting beoogt de missionarissen uit te rusten met de meest moderne middelen van vervoer. Reeds zijn door haar naar alle deelen van de wereld, auto's, motorbooten en zelfs vliegtuigen gezonden.

Ook een meer religieuze beweging binnen de Roomsche Kerk heeft groote gevolgen gehad voor de Missie. De z.g.n. liturgische beweging toch, die ook in de Protestantsche Kerk weerklank vond, heeft door de opleving van het liturgisch besef niet weinig er toe bijgedragen om den gemeenschapsband binnen de Kerk te versterken en zoo naar buiten meer kracht te oefenen. Muziek en litteratuur, de kunst in het algemeen doen dienst om de massa te brengen onder de bekoring der Roomsche Kerk. Dit werkt door zelfs op de Missievelden.

Met dit doel zijn de laatste jaren in de meest uiteenliggende deelen der wereld de groote Eucharistische Congressen gehouden, de laatste in de Congo en op de Philippijnen. De overweldigende massaregie, de pracht en praal daar vertoond, hebben hun uitwerking niet gemist op de inheemsche bevolking.

Zoo wordt over heel de wereld stelselmatig de Missie-actie krachtig gesteund. Elke gelegenheid wordt aangegrepen om op grootsche wijze het Missie-werk onder de aandacht van de geloovigen te brengen. Zoo werd het vierde Eeuwfeest van de stichting der Jezuieten-orde 15 Aug. 1934 een groot Missie-feest. Met trots wees men er op, dat de orde oorspronkelijk slechts door zeven man gesticht, nu meer dan drie duizend missionarissen overal in de wereld in het Missie-werk had staan.

Geweldig grootsch was ook de bijna vorstelijke begrafenis van het stoffelijk overschot van den Missie-pater Damien, die in 1889 op de Hawaiieilanden stierf. Over den Brusselschen radio-zender werd een reportage gegeven van de bijzetting in België, die een verheerlijking was van het Roomsche Missie-werk en van de helden, die in dat werk gevallen waren.

Zoo weet Rome al de geloovigen te betrekken in haar wereldomvattend Missie-werk. Wereldomvattend is het. Eén blik op de kaart is voldoende om dat te zien. Daar waar beslissingen worden voorbereid, die in de toekomst het lot van de volkeren zullen beheerschen, legt Rome het volle gewicht van haar numerieke overmacht in de schaal.

Dat hierbij een zekere politiek meespreekt, daarvan hebben we nog onlangs een sterk staaltje gezien bij de Italiaansche usurpatie van Abessynië. Toen geen interventie van den Paus, zelfs geen protest, hoewel uit meer dan één Roomschen kring daarop is aangedrongen. Ja, de Paus heeft den bestaanden toestand gewettigd. Zijn brief aan den Koning van Italië en Keizer van Abessynië laat geen twijfel meer mogelijk. Heel dit avontuur en vooral de afloop ervan is den Paus zeer gelegen gekomen.

Rome wist, dat een verovering van Abessynië door Mussolini heel dat land onder zeggenschap der Kerk zou brengen. Daarom zweeg de Paus. Reeds is de eerste groep missionarissen van het heilige Hart in October 1936 naar Abessynië vertrokken. Het is nog maar de voorhoede van een groot leger, dat zal volgen.

Abessynië ligt dus open voor Rome. Ook op andere punten in Afrika heeft de Missie haar actie ingezet. Vooral in Centraal-Afrika is „het Missie-werk een triumf", zoo schrijft een der groote Missiebladen. In Ruanda klom het getal der gedoopten in één jaar van 97.959 tot 142.549. In die streken beleeft de Roomsche Kerk een bloei als nergens anders op de wereld.

Ook in Zuid-Afrika wordt Rome's macht sterk. In Johannesburg heeft de Missie haar centrum. Vandaaruit worden in dit land van de groote mogelijkheden „de belangen van het geloof verdedigd".

In Oost-Afrika werkt de Missie op twee fronten, tegen den geweldig opdringenden Islam en tegen het Protestantisme. Het rijkste oogstveld voor de Missie is hier Kamerun, waar nu 400.000 Roomschen wonen. De Missie overvleugelt hier de Protestantsche zending reeds met een drievoudige meerderheid. De Bazeler-zending staat hier in het vuur tegen een geweldige overmacht van Roomsche arbeiders.

Over geheel Centraal-Afrika zijn de massa's in beweging en zoeken voor de cultuur-revolutie, die over hen kwam, toevlucht meer bij Rome dan bij de Protestantsche Zending.

Niet het minst is het groote aanpassingsvermogen, dat Rome kenmerkt, hier oorzaak van deze aantrekkingskracht. Op meer dan één terrein vinden we daarvan de sterk sprekende bewijzen. Het nieuwste hooren we juist uit Japan, waar de Missie haar houding had te bepalen tegenover den Shintodienst, den godsdienst van den staat. Ze heeft hier getracht een onderscheiding te maken tusschen de publieke plechtigheden van den staat en den eigenlijken Shinto-dienst. Roomsche Japanners mogen wel deelnemen aan de eerste, daar deze alleen maar een patriottisch karakter zouden dragen.

Maar wie weet, dat de Shinto-dienst juist het allernauwste verband legt tusschen nationalisme en godsdienst, tusschen geloof en vaderlandsliefde, ziet Rome hier een buiging maken voor het Japansche nationalisme, waar de Protestantsche Zending niet mee kan.

Hierachter en achter zoovele andere soortgelijke gevallen ligt het fundamenteele verschil tusschen Roomsche en Protestantsche Zending ten opzichte van de beschouwing van den „natuurlijken" mensch, en, nauw daarmee samenhangend, van de bekeering. Het onderscheid is zoo groot als de afstand tusschen het supra-natureele en het ethische standpunt ten aanzien van de verhouding kerk en wereld.

Intusschen heeft Rome door haar standpunt en practijk een grooten voorsprong op de Protestantsche Zending. Want zij komt zoo de volksmassa's het meest in het gevlei en legt beslag op hen. Zoo in Japan, in China, zoo in Afrika, waar de Roomsche Missie nu werkt met tienmaal meer arbeiders dan de Protestantsche Zending.

Daar vooral willen ze gaan oogsten, waar na jaren van strijd en harden pioniersarbeid de Zending de eerste vruchten ziet rijpen.

In een volgend artikel willen we iets zien van den opbouw der inheemsche Roomsche kerken en van de wetenschappelijke fundeering van heel het Missie-werk.

Z. J. v. d. L.

MUZIKALE KRONIEK.

Lichte ongesteldheid van den heer Jan Zwart verhinderde hem het vervolg op zijn artikel voor deze week gereed te maken.